

Nieuwsbrief 2022-09 (september), regio Den Bosch

Introductie

Dag lieve mensen allemaal,

Na onze zomerstop wat de nieuwsbrief betreft, gaan we nu weer fris van start. Alleen in oktober kan er geen nieuwsbrief uitgaan omdat Rinse dan in Spanje aan het pelgrimeren is (september/oktober). Dan missen we zijn redactionele vaardigheden en grote inbreng! Ook Theo gaat de komende maand met Lia genieten van een vakantie. Zij zijn overigens met twee kleindochters in Spanje aan de wandel geweest, de Camino Ingles. Dat is toch fantastisch. We krijgen daar vast nog wel een verslagje van.

Gelukkig gaan de maandelijkse wandelingen en het Caminocafé gewoon door. U heeft hiervoor al de uitnodiging gekregen. Wie zich aanmeldt voor de wandeling zal deze keer van mij de bevestiging krijgen.

Hebt u fijne zomermaanden gehad? Thuis of op pad? Het was toch een heerlijke zomer. Wij waren van plan om met onze nieuwe superkleine, maar superfijne caravan een paar weken naar Denemarken te gaan, maar door omstandigheden werd het wat korter. Daardoor hebben we alleen in Jutland rondgereisd en gefietst. Ik zelf was al vaker in Denemarken geweest. 50 jaar geleden voor de eerste keer en later nog verschillende keren en ben altijd weer onder de indruk van de rust en de ruimte, zoveel natuurschoon, de cultuur en de geschiedenis.

Met de reisvoorbereidingen kwam ik tussen mijn reisgidsjes een boekje tegen: 'Langs Heerwegen in Jutland' van Ruud Dirksen en Ad Feller. Eerste druk 1985. Indertijd heb ik stukjes van die Heerweg, Haerveje in het Deens, gelopen en het is altijd nog een wens geweest om de hele route door Jutland af te leggen. Helaas is het daar nog steeds niet van gekomen. Maar misschien in de nabije toekomst en misschien kan ik ook andere mensen nog enthousiast maken voor een pelgrimage in Jutland. Wellicht een mooie afwisseling om naar het noorden te gaan in plaats van het zuiden. Ik zag dat Peter Hesseling van het landelijk genootschap ook aandacht heeft gegeven aan andere Pelgrimswegen in het algemeen en aan pelgrimeren in Denemarken. Zie de video met Carsten Maegard van het Deense Genootschap van Sint Jacob.

Toen Ruud Dirksen en Ad Feller (hoe zou het met hun gaan?) hun wandeling langs de Heerwegen in Jutland maakte, was dat volgens mij vrij basic. Zij hadden hun tent en levensmiddelen bij zich en ik denk, dat het toen nog best wel puzzelen was om op de route te blijven gezien hun beschrijvingen in het boekje. Vooral ook nogal eenzaam, omdat men nauwelijks andere wandelaars/fietsers tegenkomt en al zeker geen gezellige terrasjes en zo!

Wat maakt de Heerwegen zo bijzonder? Het waren van oudsher belangrijke verbindingswegen door de eeuwen heen. De weg die zij gegaan zijn is van Viborg (midden Jutland) tot aan Haithabu (nu Sleeswijk-Holstein Duitsland). Het waren oude handelssteden. Er is al lang onderzoek gedaan naar de reconstructie van de weg met al zijn bijzonderheden. Onderzoek door middel van overlevering, door schriftelijk bronnen, door het zoeken naar plaatsnamen waar vroeger een brug, een bron, een doorwaadbare plaats, een heiligdom of iets anders belangrijks is geweest. Ook zijn oude en moderne kaarten bestudeerd en is er gekeken naar sporen in het terrein. Deze weg loopt dus van noord naar zuid door het hoogste punt van Jutland in een gebied van zo'n 20 km breed en het is tevens een waterscheiding. De route kan onderscheiden worden door: de oudste de Heuvelrug route, die dateert van zeker 1500 jaar voor Christus. Verder de Middeleeuwse weg van 900 - 1550 na Chr. En de Ossenweg de laatste, die gebruikt werd om vee door heen te leiden.

Ruud en Ad wilden zo veel mogelijk de oudste weg, de heuvelrug volgen. Zij zijn door het land getrokken zoals de vroegere mens dat deed, geheel verbonden met de natuur. Zij begonnen dus in Viborg (betekent heilige berg), de oudste stad van Denemarken. Het was een belangrijk knooppunt van handels- en Pelgrimswegen naar onder andere het noorden (verder Scandinavië in) en het zuiden naar Rome en Santiago de Compostella. Zij zagen onderweg bossen, heide, meren, holle wegen, dijkjes, karresporen, grindpaden, koren- en koolzaadvelden, romaanse kerkjes, kloosters, eenzame boerderijtjes, kleine dorpjes, Heiligdommen, runenstenen, grafheuvels en ga zo maar door.....

Uit het interview met mijnheer Carsten Maegard, begrijp ik dat er nu in Jutland goed gemarkeerde paden zijn en overnachtingsmogelijkheden met keukens en soms maaltijden en mogelijkheden om proviand in te slaan tussen elke 25 kilometer Deze soort alberques zijn vooral open in de zomermaanden juni, juli en augustus.

Hebben jullie er zin in gekregen? Kijk verder nog maar eens online en bij ons Genootschap. Overigens ik beschik ook over een mooi boekje/gids van Clemens Sweerman. Hij beschrijft een Jutland fietsroute in het spoor van de Vikingen' van Emmen naar Skagen Noord-Jutland.

Hieronder de info van de website van het Genootschap:

Pelgrimswegen in Scandinavië zijn vooral gericht op de heilige plaatsen Trondheim (Noorwegen, Sint Olav), Vadstena (Zweden, Sint Birgitta) en Uppsala (Zweden, Sint Erik), maar hebben ook een relatie met Santiago de Compostela.

De hoofdroute door Denemarken, de Via Jutlandica, gaat van Frederikshavn (verbindingen met Noorwegen en Zweden), via Viborg, naar Padborg aan de Deens-Duitse grens. Het deel van Viborg naar Padborg wordt ook genoemd de "Hærvejen". (Dat deel staat op het kaartje hiernaast).

Vanaf de grens gaat het verder via het Duitse deel van de Via Jutlandica en vervolgens de Via Baltica richting Santiago.

Meer informatie over pelgrimeren in Denemarken kunt u vinden op de site van onze Deense zusterorganisatie Danske Santiagopilgrimme, evt. direkt op de Nederlandse (Google)vertaling van deze site.

Tot de volgende keer, Marianne

Informatie landelijk en uit de regio's

De jarige pelgrim

Van de [Stichting Pelgrimszin](#) ontvingen we het verzoek om aandacht te besteden aan de uitgifte van de verjaardagskalender "de jarige pelgrim".

Verjaardagskalender "De Jarige Pelgrim" neemt in twaalf karikaturen 'de echte pelgrim' op de hak. Deze kalender wil op een humoristische manier troost, hoop en verlichting geven voor beginnende pelgrims, maar ook voor gelouterde veteranen. Het is de enige echte pelgrimskalender, voor in het kleinste kamertje, de keuken, je studeerkamer of als leuk cadeautje om weg te geven.

De kalender is tot stand gekomen dankzij de belangeloze bijdragen van tekstschrijvers Ferry en Diana de Jongh en tekenaar Rein van Uden. Een aantal tekeningen en teksten verschenen eerder in de Jacobsstaf. Speciaal voor deze kalender maakte Rein vijf nieuwe tekeningen.

Pelgrimeren naar Rome

Op 15 oktober wordt in de Abdij van Berne (Heeswijk-Dinther) de najaar ontmoetingsbijeenkomst gehouden van de vereniging Pelgrimswegen naar Rome.

Nelly van Erp vraagt hulp tijdens deze bijeenkomst. Voor nadere informatie en wat wordt verwacht, kun je contact opnemen met Nelly, [bij voorkeur via de mail](#), of via telefoonnummer 06 2317 2831.

Ondertussen in de Bossche regio

Camino café

Hoi allemaal,

Op **woensdag 14 september** is er weer een camino café in de regio Den Bosch.

Het café start om 19.00 uur en duurt tot ongeveer 21.00 uur.

Het camino café wordt gehouden in het Mariapaviljoen,
Burgemeester Loeffplein 70a,
5211 RX 's-Hertogenbosch.

Het **Camino Café Den Bosch** is bedoeld voor:

- iedereen die interesse heeft in het lopen en/ of fietsen naar Santiago de Compostela, Rome of andere bestemmingen;
- iedereen die plannen heeft of al maakt om naar Santiago te lopen of te fietsen en daar graag wat meer informatie over wil hebben;
- degenen die al gegaan zijn en voor degenen die (weer) willen gaan;
- het uitwisselen van ervaringen, het krijgen en geven van tips en adviezen aan elkaar over alles wat voor een pelgrim van belang kan zijn (routes, overnachten, rugzak, kleding, etc).

Consumpties zijn voor eigen rekening.

Graag per consumptie, of aan het einde van de avond alles, bij de bar afrekenen.

Mocht je nog vragen hebben, stuur dan een mail naar het [Camino Café Den Bosch](#).

Groetjes, Esther Kuijsters

Verslag regiowandeling augustus - rondom Huis ter Heide

Op 27 augustus hebben we weer genoten van een gezellige wandeling in de mooie omgeving van Huis ter Heide (Loon op Zand en de Moer)

Het was prachtig wandelweer; niet meer zo warm als eerder die week en half bewolkt.

We werden in Loon op Zand ontvangen door Catharina (Truus) met de goed verzorgde kofferbak koffie (die Rinse had voorbereid).

Het gebied van Huis ter Heide (Natuurmonumenten) was bij de meeste wandelaars (23 personen en twee honden) niet bekend.

Het ligt ten noorden van Tilburg en in het open veld is de wohntoren Westpoint goed te zien. In dat open veld

liggen een aantal vennen waarvan het Leikeven het meest bekende is.

Het is een vogelrijk gebied, maar er leven ook

verschillende soorten salamanders, kikkers en padden.

Bijzondere planten zijn o.a. de waterlobelia en de zonnedauw. Maar door de droogte waren de vennen ver opgedroogd en liep het vlonderpad over een drooggevalen deel van het Leikeven.

Verder liepen we veel door mooie gemengde bossen (naald- en loofbomen) waarbij het opviel dat een aantal bomen vervroegd in herfststemming was door de droogte. Er lagen behoorlijk veel eikels op de grond en ook wat blad. Soms hingen de bladen verdroogd aan de boompjes. Het bos gaf de nodige verkoeling want het was toch tamelijk warm geworden.

De lunch bij 't Maoske in De Moer was goed verzorgd met o.a. vegetarisch worstenbrood voor de liefhebbers op een schaduwrijk terras tegenover de mooie kerk van het dorpje.

Daarna liepen we door een bosrijke omgeving ten zuiden van Kaatsheuvel en vervolgens ten noorden van Loon op Zand. We liepen daar letterlijk veel door het losse zand.

Als toegift kwamen we langs de Kraaivense Heide waar de struikheide nog volop in bloei stond. Gelukkig heeft die plant weinig last van de droogte.

Voor de liefhebbers was er nog een afzakkertje bij Café Brasserie de Kiosk, dicht bij de parkeerplaats.

Deze wandeling had ik gevonden op de site mooisteroutes.nl van "De Mooiste Routes".

Zie ook [een foto-/ filmimpressie](#) van de wandeling.

Theo Vergeer

Dagboek fragment

In het najaar van 2013 liepen Truus/ Catharina en Rinse Janse de camino primitivo. Onderstaand een fragment uit het dagboek van Rinse (zie ook [walker47](#))

dag 27 ... op het dak van de camino ...

dinsdag 01-10-2013 = Pola de Allande - Berducedo

16 km = totaal 161 km

Op zich goed geslapen afgelopen nacht tijdens een nachtelijk concert. De bedden waren n.l. nogal lawaaierig. Bij elke beweging piepte en kraakte het.

Niet te laat opgestaan en Cath zette haar spullen klaar voor de taxi. Zij had n.l. bedacht, en afgesproken met een taxichauffeur in het dorp, nogmaals gebruik te maken van zijn vervoersdiensten en een paar dingen uit haar rugzak te laten vervoeren.

Het dorp uit was eerst nog (zij het kort) vrij vlak en licht

stijgend. Het regende niet echt, maar er was wel érg lage bewolking (beetje natte nevel).

Al snel ging het fiks omhoog. We moesten ruim 5-6 km klimmen voordat we bij de top (Puerto del Palo) zouden aankomen.

Schitterende tocht; prachtige, groene natuur. De begroeiing verandert met het stijgen van varens in heideachtige planten. Hier en daar lopen wat stroompjes water naar beneden en het geheel is vrij vochtig vanwege de nevel.

Hoe hoger we komen, hoe meer gaat het waaien (heuse

stormvlagen). Hier en daar zien we door het groen heen op de omgeving, maar het is nogal heilig. Mooie vergezichten, maar niet echt ver te zien. We horen wel koebellen en ergens in de verte hier of daar een auto, maar we zien niet waar.

Na een meer dan stevige klim het hoogste punt. Weinig zicht vanwege de mist en regenflarden, erg veel wind en weinig (eigenlijk géén) vertier.

Boven op de top (1146 m) staat iets dat op een schuilhokje lijkt en waar we een beetje uit de wind kunnen zitten. Iets verderop (bijna niet zichtbaar) hoor ik enkele paarden in het wild. Na een tijdje in die richting te hebben gelopen, zie ik ze in de mist opdoemen.

De afdaling is minstens zo boeiend (en steil) als de beklimming. Het blijft nevelig, maar soms ineens is het helder en zie je de prachtigste (ver)gezichten beneden en naast je het dal in. Je kijkt over en tegen de toppen in de omgeving. Niet voor niets "het dak van de camino".

Afdalend via Montefurado een, van heel vroeger, pelgrims hospitaal, waar nu nog slechts één

boerenfamilie woont met een paar koeien (op zich zo te zien nog vrij jonge mensen).
Je snapt sowieso niet hoe en waarvan men leeft in dit soort afgelegen streken.
Vervolgens weer door een (dennen)bos en dalend via Lago (weer een beetje omhoog) verder afzakkend naar Berducedo. Het werd zowaar weer een beetje zonnig op het eind.
In Berducedo eerst naar de gemeentehierberg (lag bij binnenkomst van het dorp). Het was vrij klein en petieterig en we hadden de laatste bedden. We moesten ons melden/ registreren bij de bar iets verderop in het dorp, waar ook Cath haar spullen waren afgeleverd. Ook wist men ons te vertellen dat er iets verderop ook een particuliere herberg was. Uiteindelijk hiervoor maar gekozen. Eerst in het café maar iets gedronken en daarna de spullen bij de eerste herberg opgehaald. Er was zélf s een restaurant in het dorp waar (iets later op de avond) gegeten kon worden.
Kortom, alles zat wel weer een beetje mee. Het was niet zo'n lange etappe, maar wel behoorlijk pittig vanwege de beklimmingen en het terrein.

En dan nog even dit ...

September

Een bluffende zon hangt bol
over de korreilig paarse hei.
Het is nog twintig dagen tot de herfst.

De gezichten der wandelaars
schijnen tot inkeer gekomen.
De ogen zien het beginnende verval

der bomen met een bijna
instemmende melancholie.
De wind over de vlakke hei licht rijdend
steigert soms even, wendt zich, springt
een andere kant op; de wind
is nog jong maar groeit met de dag.

Hans Andreus

De najaar bijeenkomst is gepland op zondag 20 november 2022.
In de ochtend wordt een korte wandeling gehouden. Na de lunch is er een gevarieerd programma. De locatie en het definitieve programma wordt nader bekend gemaakt.
Noteer de datum alvast.

Voorts wensen we iedereen die binnenkort op weg gaat (of degenen die reeds onderweg zijn) een hele
fijne tocht toe met mooie ontmoetingen, veel voldoening
en een behouden terugkeer.

Wellicht kunnen we in een komende nieuwsbrief deelgenoot worden van je
belevissen en ervaringen van onderweg.

BUEN CAMINO

De Regiocommissie Den Bosch

Marianne, Theo en Rinse

De volgende nieuwsbrief verschijnt in november

